

Ruslan Surugiu

Pachetul energetic III și implicațiile acestuia asupra sectorului energetic al Republicii Moldova

Pachetul energetic III și implicațiile acestuia asupra sectorului energetic al Republicii Moldova

Autor:

Ruslan Surugiu, Președintele Centrului pentru Eficiență Energetică și Resurse
Regenerabile

Chișinău, 2012

Acest studiu este publicat în cadrul proiectului „ Relațiile UE-Moldova – Monitorizarea Progresului în cadrul Parteneriatului Estic”, implementat de Centrul Analitic Independent „EXPERT-GRUP” și Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT cu suportul financiar al Fundației Soros Moldova.

Notă: afirmațiile și opiniile exprimate în cadrul acestui studiu aparțin exclusiv autorilor și nu sunt neapărat împărtășite de organizația finanțatoare.

CUPRINS:

1. Introducere	5
2. Ce presupune Pachetul III Legislativ Energetic?	6
Motivele pentru aprobarea Pachetului Energetic III	6
Modificarea regulilor de joc.....	6
Condițiile de implementare	7
Implicațiile noilor reguli	7
Există opțiuni alternative incluse în Pachetul III Legislativ?.....	8
Avantajele pentru consumatorii individuali și industriali	8
Implicațiile asupra securității furnizării de energie și gaze naturale	9
3. Țările-membre ale UE și implementarea pachetului III energetic	11
Cazul Lituaniei.....	11
Sectorul energiei electrice	11
Sectorul gaze naturale	12
Cazul Marii Britanii.....	13
4. Analiza beneficiilor și riscurilor pentru Republica Moldova asociate cu implementarea pachetului III.....	14
Beneficiile	14
Dezavantajele	15
Scenariile de dezvoltare a situației din sectorul energetic	16
Scenariul A	16
Scenariul B	17
Scenariul C	18
Scenariul D.....	19
5. Concluzii și recomandări	21
Surse de informație	23

1. INTRODUCERE

Sectorul energetic în țările membre a Uniunii Europene cunoaște o dezvoltare ascendentă în ultima perioadă nu doar din punct de vedere a cifrelor de afaceri, ci și a restructurării și modernizării, scopul de bază fiind crearea condițiilor de piață în acest sector, care este caracterizat de un nivel înalt de monopol natural.

Din acest considerent, Comisia Europeană a inițiat un proces vast de elaborare a cadrului legal pentru crearea condițiilor de dezvoltare a pieței în sectorul energetic, în special, în sectorul de energie electrică și cel de gaze naturale. Eforturile în direcția dată s-au materializat cu adoptarea mai multor acte legislative, inclusiv cele elaborate în 2003, fiind cunoscute ca „pachetul II legislativ energetic” și ulterior cele aprobate în 2009 cunoscute ca „pachetul III legislativ energetic”.

La fiecare etapă de aprobare a noilor acte legislative, Comisia Europeană introduce noi reguli pentru crearea unor condiții de activitate în sectorul dat, pentru a atinge noi obiective cum ar fi securitatea furnizării energiei și gazelor naturale, atragerea investițiilor în rețelele de transport, asigurarea drepturilor consumatorilor pentru alegerea furnizorului de energie sau gaz natural, promovarea eficienței energetice atât pe partea de producere și furnizare, cât și pe partea de consum, etc.

Republica Moldova, devenind membră a Comunității Energetice în 2009, s-a angajat în transpunerea cadrului legal aprobat în Uniunea Europeană pentru a apropia standardele și condițiile de operare a sectorului de energie electrică și gaze naturale de cele din țările-membre ale UE. Astfel, în cadrul ședinței Consiliului Ministerial al Comunității Energetice care a avut loc la Chișinău în octombrie 2011, Guvernul Republicii Moldova a semnat acordul pentru transpunerea Directivelor și Regulamentelor care formează Pachetul III Legislativ Energetic. Această transpunere, conform acordului, va fi realizată până în anul 2015.

Ce prevăd aceste noi reguli, dar și ce influență pot avea asupra dezvoltării sectorului energetic din Republica Moldova și respectiv ce scenarii de dezvoltare pot apărea, acestea sunt întrebările-cheie la care vom încerca să găsim răspuns în cadrul acestui studiu.

2. CE PRESUPUNE PACHETUL III LEGISLATIV ENERGETIC?

Sectorul energetic din țările-membre ale Uniunii Europene a cunoscut o dezvoltare constantă în ceea ce privește introducerea principiilor de piață, în special relațiile dintre consumatori și furnizori și concurența dintre diferiți producători de energie.

Pentru a dinamiza procesul de creare a condițiilor interne de piață în sectorul de energie electrică și gaze naturale, Comisia Europeană a elaborat, ca urmare a implementării așa numitului „pachet energetic II”, propuneri noi pentru cadrul legal, care include:

- a) Regulamentul privind crearea Agenției UE pentru cooperarea Reglementatorilor Naționali de Energie;
- b) Directiva 2009/72/EC (energie electrică), care vine cu amendamente și completări la Directiva 2003/54;
- c) Directiva 2009/73/EC (gazele naturale), care vine cu amendamente și completări la Directiva 2003/55;
- d) Regulamentul (EC) nr 714/2009, care vine cu amendamente și completări la existentul Regulament privind electricitatea nr. 1228/03;
- e) Regulamentul (EC) nr 715/2009, care vine cu amendamente și completări la existentul Regulament privind Gazele nr. 1775/05.

După aprobarea acestora în 2009 de către Consiliul UE și Parlamentul Uniunii Europene, aceste documente au creat Pachetul Trei Legislativ Energetic.

MOTIVELE PENTRU APROBAREA PACHETULUI ENERGETIC III

După aprobarea în 2007 a legislației care permitea consumatorilor europeni să beneficieze de drepturile ce le oferă piețele de energie electrică și gaze naturale liberalizate, și în primul rând dreptul de a alege furnizorul de energie, s-a dovedit că aceasta nu poate fi realizată pe toate piețele interne a UE.

Din acest considerent, s-a recurs la elaborarea regulilor noi care ar putea rezolva deficiențele structurale existente pe ambele piețe, de energie electrică și gaze naturale. Regulile prevăzute de Pachetul II Legislativ Energetic privind separarea activităților din sectorul de distribuție și transport de cele de furnizare și producere a energiei nu asigură o funcționare adecvată a piețelor. Motivul este că un număr mare de operatori de rețea pot să creeze situații de discriminare pentru noii furnizori sau producători în favoarea celor care deja sânt stabiliți pe piață. De aceea, noile companii care doresc să intre pe piața de energie electrică sau gaze naturale și nu au altă opțiune decât să utilizeze rețelele existente, întâmpină dificultăți din considerentul favorizării de către operatorii de rețele a altor companii.

MODIFICAREA REGULILOR DE JOC

Pentru a îmbunătăți condițiile de piață, în special de acces a noilor companii care se ocupă de producerea și furnizarea energiei electrice sau gazelor naturale, Comisia Uniunii Europene, în baza experienței implementării Pachetului II Legislativ Energetic, a venit cu propuneri de separare a activităților de transport de cele de producere și furnizare, astfel asigurând acces la serviciile de transport pentru orice companie care intenționează să intre pe piața internă de energie electrică sau gaze cu activități de producere sau furnizare.

Altfel spus, rețelele de transport a energiei, în cazul dat, de tensiune înaltă pentru energia electrică și de presiune înaltă în cazul gazelor naturale, trebuie să lucreze ca

și drumurile magistrale, care permit oricărui călător (în cazul sectorului energetic – oricărui furnizor de energie electrică sau gaze naturale) să aibă acces pe acest drum pentru a ajunge la orice destinație.

Aceasta a fost condiționat și de factori economici conform cărora, construcția unei rețele de transport paralelă la cea existentă este un lux prea costisitor pentru un furnizor aparte, iar rețeaua de transport este considerată ca monopol natural în adresa căreia trebuie aplicate normele ce reglementează asemenea activități.

Separarea urmează a fi făcută nu doar la nivel de operare și legal, ci și la nivel de proprietate asupra companiilor respective. În asemenea caz, o companie care deține o rețea de transport a energiei electrice sau gaze naturale nu va putea să dețină în proprietate companii de producere sau de furnizare.

CONDIȚIILE DE IMPLEMENTARE

Pachetul de asemenea prevede două clauze conform cărora diferite opțiuni de conformare la prevederile Directivelor respective pot fi acceptate și aprobate de către țările-membre ale UE și de cele care nu sunt membre a UE. Aceste clauze sunt:

- **clauza de reciprocitate;**
- **clauza „conformării situației din teren”.**

Clauza de reciprocitate prevede că țările care nu sunt membre ale UE să se conformeze prevederilor de separare înainte ca companiilor din aceste țări să le fie eliberate certificate de a opera pe piața comună. În afară de aceasta, certificarea acestor companii poate fi refuzată în cazul în care activitatea acestora poate crea situații de risc în ceea ce privește furnizarea de energie sau gaze naturale în interiorul UE.

Clauza „conformării situației din teren” permite statelor membre să întreprindă măsuri care ar asigura un nivel de concurență adecvat pe piața internă a statului respectiv. De exemplu, un stat-membru al UE, care a optat pentru o separare deplină a proprietăților, poate să refuze unei companii care se ocupă de generarea sau furnizarea într-un alt stat membru să exercite un control direct sau indirect asupra operatorului sistemului de transport.

IMPLICAȚIILE NOILOR REGULI

Separarea dată va preveni situațiile în care companiile care se ocupă concomitent și de producerea, și de transportarea energiei electrice sau gaze naturale se folosesc de pozițiile lor privilegiate pe piață și blochează accesul altor concurenți la rețele de furnizare de energie electrică sau gaze naturale. Aceasta va duce inevitabil la eliminarea conflictelor de interese, va promova investițiile în rețele și va preveni comportamentul discriminatoriu față de jucătorii de pe piață.

Dacă un operator de rețea este membru de grup a companiilor care produc sau furnizează energia electrică sau gaze naturale este și normal ca acesta să acționeze în vederea protejării intereselor de grup și deciziile acestuia vor lua în considerație avantajele comerciale ale companiilor-surori. În asemenea condiții, practic nu există motivații pentru a construi o rețea care va permite intrarea de noi producători. Pe de altă parte, dacă sistemul de transportare aparține unei companii care este independentă totalmente, activitatea acestuia va fi ghidată de obținerea profitului maxim. Acesta, desigur, poate fi obținut doar dacă la rețea au acces cât mai multe companii și de aceea, operatorul rețelei de transport va fi interesat să lărgască sistemul său și să construiască cât mai multe interconectări (cu alte rețele de transport).

EXISTĂ OPȚIUNI ALTERNATIVE INCLUSE ÎN PACHETUL III LEGISLATIV?

Pachetul III Legislativ oferă două alternative la Separarea de proprietate:

- Operatorul Independent de Sistem(OIS)
- Operatorul Independent de Transportare (OIT)

Opțiunea OIS presupune că compania de furnizare poate să dețină în proprietate rețele de transport, însă trebuie să cedeze unei companii independente activitățile ce țin de operare, întreținere și investiții în rețea. Această opțiune poate fi luată în calcul în cazul în care companiile nu doresc să cedeze dreptul de proprietate asupra rețelilor de transport.

În conformitate cu opțiunea OIT, care a fost introdusă în proiectul Pachetului III Legislativ în anul 2008 de către așa țări ca Austria, Bulgaria, Franța, Germania, Grecia, Luxemburg, ș.a., Operatorului Sistemului de Transport (OST) i se permite să fie parte componentă a unei întreprinderi integrate, cu condiția ca să activeze conform următoarelor reguli:

- Autonomie (decizională, financiară, să dispună de mijloace tehnice necesare pentru derularea activității, personal, etc.);
- Independență garantată prin o serie întreagă de împuterniciri legate de operarea rețelei de transport;
- Deciziile privind investițiile necesare trebuie să fie luate la nivel de companie fără intervenția unei altei companii;
- Deciziile referitor la planurile de investiții pot fi luate împreună de către compania mamă și de către reglementator;
- Compania de transport trebuie să fie o societate pe acțiuni separată legal care va deține o denumire diferită de cea a companiei mamă.

În afară de aceasta, reglementatorul trebuie să dispună de dreptul și posibilitatea de a monitoriza sarcinile și obligațiunile atât a OSI cât și a proprietarului de rețea pentru a asigura că rețeaua este operată în așa fel ca orice client să dispună de acces liber la aceasta.

Această opțiune se mai numește și ***separare din punct de vedere legal***.

AVANTAJELE PENTRU CONSUMATORII INDIVIDUALI ȘI INDUSTRIALI

Existența regulilor de joc într-o piață competitivă permanent au oferit pentru consumatori avantaje din diferite puncte de vedere. Primul ar fi dreptul și libertatea de alegere a produselor și serviciilor în dependență de interesele și posibilitățile fiecărui consumator (energie „verde”, pachet de servicii mai personalizat, etc.). Aceasta, la rândul său, duce la apariția de oferte noi pe piață, inovații, servicii specializate și, în multe cazuri, prețuri mai mici.

Crearea unui mecanism eficient de stabilire a prețurilor pe piață este un semnal încurajator pentru investiții în infrastructură, investiții care ridică nivelul de siguranță a furnizării și reduc riscurile de deconectări sau de prestare necalitativă a serviciilor. Aceasta ar fi al doilea avantaj.

Un alt avantaj se referă la ridicarea nivelului de eficiență energetică pe partea de producere, furnizare, transport și distribuție și desigur la reducerea emisiilor în atmosferă a gazelor cu efect de seră.

Pachetul III Legislativ abordează problemele consumatorilor care au fost semnalate și introduc reguli noi menite pentru eficientizarea funcționării regulilor de joc a pieței libere printre care consumatorii vor avea dreptul să ceară schimbarea furnizorului de energie electrică sau gaze naturale, depunând o cerere, care urmează a fi satisfăcută în maximum 3 săptămâni. Consumatorii vulnerabili, așa ca pensionarii sau persoanele cu handicap, vor avea dreptul de acces la servicii de furnizare a energiei electrice sau gaze naturale.

O altă cerință a pachetului III legislativ se referă la introducerea **Contoarelor Inteligente** (Smart Meters), care au posibilitatea de prelucrare și stocare a unui volum mult mai mare de informație și de transmiterea acesteia la distanță. Avantajele acestor contoare constau, în primul rând, în posibilitatea beneficiarii de variațiile de preț la energie pe piață și de motivare a consumatorilor de a adopta măsuri de eficiență în consumul de energie. Pachetul prevede ca până în 2020, 80% din populație să fie echipată cu contoare inteligente.

IMPLICAȚIILE ASUPRA SECURITĂȚII FURNIZĂRII DE ENERGIE ȘI GAZE NATURALE

Situația creată în jurul disputelor dintre Federația Rusă și Ucraina din luna ianuarie 2009 a afectat negativ, în special în țările din Europa Centrală și de Est, furnizarea de gaze naturale. Această situație a fost condiționată și de lipsa unei piețe integrate și liberalizate și desigur că a demonstrat că piețele izolate și cu o singură sursă de energie sau gaze naturale sunt foarte vulnerabile față de întreruperile de furnizare în comparație cu cele care sunt integrate în piețe și cu diverse surse de furnizare.

Stabilirea unor reguli de joc concurențiale pentru furnizori va duce la diversificarea surselor (vor apărea sau se vor dezvolta noi surse) și a rețelelor de transport.

Iată de ce, Pachetul III Legislativ prevede separarea activităților de transport de cea de furnizare sau distribuție care ulterior va duce la motivarea de noi investiții în rețele necesare pentru accesul pe piață a mai multor furnizori.

Atât pentru electricitate, cât și pentru gazele naturale, Pachetul III Legislativ prevede crearea de structuri noi de cooperare între operatorii de rețea, așa numita Rețea Europeană a Operatorilor Sistemelor de Transport (ENTSO). ENTSO împreună cu Agenția Europeană pentru Cooperarea Reglementatorilor din Sectorul Energetic, va elabora reguli detaliate de acces la rețele. Aceste reguli se vor aplica în UE pentru a asigura un flux liber al energiei și a gazului natural în așa fel ca sistemele de transport să facă față unor situații de criză ca tipul celei din 2009 și să ofere posibilitatea energiei și gazului natural să fie furnizat în locurile de pe piață unde sunt cel mai mult necesare.

De asemenea, transparența în operarea sectoarelor de energie și gaze naturale reprezintă o cerință de bază conform căreia informația privind rezervele de gaze naturale din rezervoare și terminalele de gaz natural lichefiat trebuie făcută publică zilnic. Această informație poate fi utilizată de către furnizorii de pe piață pentru a cunoaște unde și care sunt rezervele de gaze naturale și unde este cerere pentru acesta. Și Guvernele, și Reglementatorii vor putea utiliza informația pentru a analiza evoluția piețelor și capacitatea acestora de a reacționa la diferite situații (de exemplu întreruperi de furnizare).

La rândul lor, operatorii rețelelor de transport a energiei și gazelor naturale vor avea obligația să coopereze pentru a asigura operarea rețelelor de transport fără ca acestea să fie supuse riscurilor de întreruperi sau a altor cazuri de urgență. Membrii ENTSO sunt impuși să coopereze și să coordoneze operarea rețelelor prin schimbul de informație operațională și să elaboreze standarde și proceduri comune de securitate și cazuri de urgență. De asemenea, membrii ENTSO vor elabora o dată la 2 ani planuri investiționale pe o perioadă de 10 ani, care vor aduce standardul de

planificare de la nivelul național la cel european și vor stabili investițiile care sunt necesare din punct de vedere a securității furnizării la nivel european.

3. ȚĂRILE-MEMBRE ALE UE ȘI IMPLEMENTAREA PACHETULUI III ENERGETIC

În conformitate cu prevederile pachetului III legislativ, țările-membre ale Uniunii Europene urmau să le implementeze până pe data de 3 martie, 2011, iar în cazuri excepționale privind cerințele de separare – până 3 martie 2012.

Agenția pentru Cooperarea Reglementatorilor din Energetică, formată conform Pachetului III Legislativ, trebuie să fie operațională începând cu 3 martie 2011.

Conform poziției Comisiei Europene expuse referitor la situația din luna iunie 2011, nici o țară-membră a UE nu a raportat transpunerea în totalitate a Directivelor Pachetului III Legislativ în cadrul legal național. Doar 4 țări au declarat o transpunere parțială a acestora și un alt număr mic de țări au elaborat proiecte de legi și le-au înaintat în Parlament pentru aprobarea acestora. În alte țări, Parlamentul a împuternicit Guvernul să întreprindă toate măsurile pentru transpunerile necesare, dar măsurile respective nu au fost încă elaborate de către Guvernele date.

Situația privind implementarea Pachetului III Legislativ de către țările membre UE, este catalogată de către Comisia Europeană ca „dezamăgitoare și cu careva încălcări a prevederilor din pachetul II legislativ”¹.

Ținând cont de discuțiile aprinse în procesul de elaborare a Pachetului III Legislativ, în special de poziția Germaniei și Franței de a promova o alternativă separării proprietăților și adoptării opțiunilor de OSI și OTI, este greu de spus care va fi decizia la nivel de fiecare țară membră a UE, însă se poate de prevăzut că pentru o separare clară a proprietăților vor opta asemenea țări ca România, Finlanda, Spania ș.a. iar Germania și Franța vor opta pentru celelalte opțiuni.

Comisarul pentru energie al UE dl. Günther OETTINGER în prezentarea sa² din luna septembrie 2011 referitor la situația din sectorul energetic din țările-membre ale Uniunii Europene și în special privind dezvoltarea piețelor interne de energie a acestora, a menționat cu regret că Comisia Europeană va fi nevoită să recurgă la procedurile ce țin de cazurile de încălcare admise de guvernele statelor-membre ale UE care nu s-au conformat cerințelor stabilite în Pachetul III Legislativ, și anume referitor la termenii de transpunere în legislația națională a prevederilor Directivelor acestui pachet energetic.

Astfel, din totalul de 27 de țări membre, aceste proceduri vor fi inițiate în cazul a 17 țări în ceea ce privește sectorul energiei electrice și 18 țări în cea a gazului natural.

CAZUL LITUANIEI

Cazul Lituaniei este descris în acest studiu ținând cont de similitudinile existente între situațiile din sectorul energetic, disponibilitatea surselor de energie (în special gaze naturale) cât și a interconexiunilor cu alte sisteme energetice.

SECTORUL ENERGIEI ELECTRICE

Pe data de 4 mai 2010, Guvernul Lituaniei a aprobat noua Lege privind Energia Electrică în care sunt prevăzute transpunerea prevederilor Pachetului III Legislativ. În afară de aceasta, Guvernul a aprobat planul de restructurare a companiilor energetice din Lituania, conform căruia vor fi formate 4 grupuri de întreprinderi:

¹ European Commission, 2009-2010 Report on progress in creating the internal gas and electricity market.

² Günther OETTINGER EU Commissioner for Energy The completion of the EU internal energy market "Getting to 2014" DG ENERGY INTERNAL MARKET CONFERENCE Brussels, 29 September 2011.

transport, generare, distribuție și service. În același timp, Guvernul va menține controlul asupra tuturor grupurilor de companii, iar ulterior, se prevăd implementarea de reforme noi în sectorul energetic pentru a corespunde cerințelor Pachetului III Energetic.

Către luna iulie 2011, erau eliberate 68 licențe pentru furnizare de energie electrică, dintre care doar pe parcursul anului 2010 au fost eliberate 32 de licențe. Din 2010 consumatorii cu capacitate mai mare de 400 kW au procurat energie de la furnizorii independenți în bază de prețuri contractuale.

Nivelul de liberalizare a pieței în 2010 a fost de 35% în comparație cu 12% din 2009. Conform planului de liberalizare a pieței energiei electrice, pe parcursul anului 2011 și 2012 consumatorii care au o capacitate mai mare de 100 kW și 30 kW vor trebui să aleagă furnizori independenți. până în 2014, la prețuri reglementate vor procura energia electrică doar consumatorii casnici, ceea ce va face ca nivelul de liberalizare a pieței să atingă 70%.

SECTORUL GAZE NATURALE

Pe parcursul ultimilor ani, pe piața de gaze naturale nu au fost înregistrate careva progrese esențiale, aceasta fiind o piață cu un nivel maxim de concentrație – gazul este importat de la o singură sursă și anume SAD Gazprom, care distribuie cotele de gaze către doi furnizori. până în 2010, în activitatea de furnizare au fost antrenate 13 companii, însă partea cea mai mare de cote pentru gazele naturale a fost atribuită la două companii: Lietuvos Dujos AB și Duhotekana UAB, ambele controlate de către SAD Gazprom. Cu toate că există posibilități de a cumpăra gazul natural din alte țări, Gazprom împiedică furnizorilor independenți de a cumpăra acest gaz prin interzicerea utilizării rețelelor asupra cărora deține control. Astfel, Lietuvos Dujos AB dispune de licență de transportare a gazelor naturale și deține în proprietate rețelele de transport în toată țara.

Situația din sectorul de distribuție este similară cu cea din transport, unde Lietuvos Dujos AB deține 99% din cota de piață de gaze naturale, pe când restul 6 companii de distribuție acoperă doar 1% din piața respectivă.

Aceasta e unica companie din Lituania care acordă servicii la mai mult de 100.000 consumatori ³. Compania este integrată pe verticală și separat pe intern activitățile sale prin menținerea contabilității și a planurilor financiare separate însă activitățile companiei nu au fost separate din punct de vedere legal.

Pe data de 7 decembrie 2010, Ministerul Energeticii a elaborat proiectul Legii privind amendamentele la Legea cu privire la gazele naturale și proiectul de Lege privind implementarea Legii privind Gazele Naturale în Lituania. După aprobarea de către Guvern, pe data de 30 iunie 2011, legea privind amendamentele la Legea cu privire la gazele naturale a fost aprobată de către Parlament, prin care transportul de gaze naturale va fi separat de extragere și furnizare și care va corespunde cu prevederile Pachetului III Legislativ.

Legea dată prevede implementarea primului model din Directiva 2009/73/EC privind separarea activităților de transportare de cele de extragere și furnizare. Primul model se referă la separarea proprietăților operatorilor sistemelor de transport. Legea prevede că în Republica Lituania, transportul de gaze naturale va fi separat de extragerea și furnizarea acestuia prin separarea de proprietăți a sistemului de transport și/sau a Operatorului Sistemului de Transport de cele a operatorilor din sectorul de extragere și furnizare a gazelor naturale.

³ Conform prevederilor Pachetului III Legislativ, cerințele de separare nu sunt obligatorii pentru companiile care deservește mai puțin de 100.000 consumatori

De rând cu altele, această prevedere vine să asigure că Operatorul Sistemului de Transport operează independent de interesele comerciale ale operatorilor din alte sub-sectoare, iar scopul de bază a acestuia va fi operarea eficientă și sigură a rețelei de transport și îmbunătățirea securității de furnizarea a gazelor naturale.

Pentru a facilita schimbarea situației din sectorul dat, Guvernul Lituaniei lucrează asupra diversificării surselor de gaze naturale prin planificarea construcției unui terminal de gaze lichefiate în portul Klaipeda (construcția urmează să fie lansată în 2014 care va avea o capacitate de 2-3 mlrd m³ pe an) și intenție de construcție a unei conducte de interconexiune cu rețeaua de transport din Polonia, proiect care urmează să fie realizat de către compania poloneză de transport Gaz-System SA și cea lituaniană Lietuvos Dujos AB.

CAZUL MARII BRITANII

Guvernul Marii Britanii, în baza analizei⁴ prevederilor pachetului III legislativ, în ceea ce privește problemele legate de separarea transportului de energie electrică și gaze naturale a formulat următoarele concluzii:

- opțiunile de separare de proprietăți, modelul OIS și derogările conform Articolului 9⁵ vor putea fi aplicate atât pentru sectorul de energie electrică, cât și cel de gaze naturale;
- pentru interconexiunile de gaze naturale, modelul de OIT va fi aplicabil, deoarece, din punct de vedere a Guvernului aceasta va oferi flexibilitatea necesară și va oferi agenției de reglementare din Marea Britanie și celor din alte țări membre a UE să ajungă la aranjamente reglementatorii;
- Guvernul va permite operatorilor de transport să dispună de capacități de generare de capacități mici în cazul necesarului furnizării energiei unor consumatori, doar în cazul în care aceasta nu va prezenta un risc de discriminare față de alți jucători pe piață;
- activitățile de generare, producere și furnizare care sunt operate în afara zonei economice a UE nu vor fi luate în considerație;
- legislația va interzice celor care dețin control asupra OST să-și desfășoare activități licențiate de generare, furnizare și producere și viceversa.
- transportatorii de gaze naturale nu vor avea dreptul de a produce gaz.

⁴ <http://www.decc.gov.uk/assets/decc/Consultations/eu-third-package/1163-eu-third-package-gov-response.pdf>

⁵ În cazurile în care la data de 3 septembrie 2009, sistemul de transport aparține unei companii integrate pe verticală și există aranjamente care garantează o independență mult mai efectivă a operatorului sistemului de transport în comparație cu cele prevăzute în Capitolul IV a Directivei, un Stat Membru poate să decidă să nu aplice paragraful 1 (separarea proprietăților începând cu 3 martie 2012)

4. ANALIZA BENEFICIILOR ȘI RISCURILOR PENTRU REPUBLICA MOLDOVA ASOCIATE CU IMPLEMENTAREA PACHETULUI III

Fiind țară contractantă a Comunității Energetice, Republica Moldova și-a asumat procesul de transpunere a legislației UE în sectorul energetic. Astfel, în cadrul întrunirii Consiliului Ministerial al Comunității Energetice care a avut loc pe data de 6 octombrie 2011 în Republica Moldova, Guvernul Republicii Moldova a semnat decizia nr. D/2011/O2/MC-EnG care prevede că Republica Moldova urmează să implementeze prevederile Pachetului III Legislativ începând cu 2015.

În special, aceasta se referă la racordarea legislației naționale prin transpunerea următoarelor acte legislative europene:

- Directiva 2009/72/EC (energie electrică);
- Directive 2009/73/EC (gaze naturale);
- Regulamentul (EC) nr 714/2009;
- Regulamentul (EC) nr 715/2009;
- Amendamentul Articolelor 11 și 59 a Tratatului Comunității Energetice.

BENEFICIILE

Piața de energie electrică și cea de gaze pot fi caracterizate ca fiind niște piețe rigide unde problema de bază se referă la lipsa opțiunilor de furnizare. Astfel, 100% din gazul natural consumat în Republica Moldova este importat din Federația Rusă, nefiind o altă opțiune de import a acestuia. În cazul energiei electrice, 75% din consumul total de energie electrică este importată.

Și într-un caz, și în altul, Republica Moldova nu dispune de opțiuni de import a acestora din România fiind dependentă de furnizarea gazelor naturale și energiei electrice⁶ dintr-o singură sursă. Desigur că această situație influențează negativ nivelul de securitate a furnizării.

Introducerea cerințelor și regulilor prevăzute în Pachetul III Legislativ oferă posibilitatea de a crea condițiile pe piețele de energie electrică și gaze naturale necesare pentru îmbunătățirea, **în primul rând**, a securității furnizării prin apariția de noi producători și furnizori.

În al doilea rând, se oferă posibilitatea de integrare în piața regională de energie din Sud-estul Europei cu o perspectivă ulterioară de integrare în piața UE, ceea ce presupune deschiderea oportunităților de investiții pentru companiile interesate de producerea de energie electrică.

În al treilea rând, apare posibilitatea de eliminare legală a pozițiilor de monopol deținute pe toate segmentele de piață, în particular, în sectorul de gaze naturale, unde SA Moldova-Gaz deține 100% din furnizarea de gaze naturale și mai mult de 80% din piața de distribuție, fiind o întreprindere integrată pe vertical în componența căreia sânt 1 companie de transport și 13 companii de distribuție.

Nu în ultimul rând, introducerea de contoare inteligente va conduce la optimizarea consumului de energie electrică oferind posibilitatea consumatorilor să economisească pe seama alegerii perioadei ce consum de energie în momentul când

⁶ În cazul energiei electrice, liniile de interconexiune existente cât și faptul că sistemul electric din RM operează în sincron cu cel din Ucraina, nu permite decât export-import de energie electrică pe principiul "insular"

prețul la această energie este mai mic. De asemenea, această măsură va contribui la evitarea suprasarcinilor de vârf și de suprasolicitare a rețelelor electrice optimizând activitatea rețelelor de transport și de distribuție.

Cât privește **beneficiile indirecte** în urma acceptării Pachetului III Energetic, în afară de faptul că se realizează anumiți pași care duc la apropierea Republicii Moldova de Uniunea Europeană, Republica Moldova va putea accesa diferite fonduri europene pentru dezvoltarea sectorului energetic. Un precedent elocvent, în acest sens, poate fi cofinanțarea de către UE în proporție de 50% a proiectului de interconexiune a rețelelor de transport electric dintre Lituania și Polonia.

Republica Moldova ar putea astfel beneficia de multiple opțiuni de finanțare pentru îmbunătățirea securității energetice, acestea referindu-se atât la rețele de interconexiune spre vest, care ar putea fi consolidate prin apariția de noi producători de energie sau modernizarea celor existenți, cât și la partea de cerere, unde potențialul de optimizare a consumului este foarte mare, Republica Moldova având un consum per 1\$ de PIB de trei ori mai mare decât media europeană.

Un alt exemplu elocvent este și cazul României, unde fondurile UE sânt folosite pe larg pentru rezolvarea problemelor din sectorul locativ, de exemplu. Astfel, lucrările de eficientizare a consumului de energie termică în clădirile multietajate sânt cofinanțate în proporție de 50% de către fondurile UE, ceea ce face posibilă implementarea programului de reducere a consumului mult mai rapidă și mai atractivă pentru consumatorii finali.

În afară de aceasta, impunerea condițiilor prevăzute de către Pachetul III Legislativ, oferă Guvernului Republicii Moldova o pârghie în plus în procesul de negocieri cu SAD Gazprom referitor la semnarea noului contract de livrare a gazelor naturale.

SAD Gazprom și-a exprimat deja rezervele sale referitor la impunerea noilor condiții în sectorul de gaze naturale pe piața internă a Republicii Moldova, unde SA Moldovagaz - 50% din capitalul căreia aparține SAD Gazprom - deține monopolul total pe furnizare și transport și mai mult de 80% din distribuție.

DEZAVANTAJELE

Apariția de noi producători, inclusiv producători de talie mică, vor duce la necesitatea de investiții în rețeaua de transport și de distribuție, necesare pentru balansarea acestora⁷, care desigur vor presupune anumite costuri. Impactul asupra costurilor este practic imposibil de estimat la moment, din considerentul că nu sânt elaborate normele tehnice pentru conectarea unor asemenea producători, cât și lipsa unor cazuri reale de producere și livrare din partea acestora.

Același lucru se referă și la introducerea de contoare inteligente conform prevederilor Directivelor Pachetului III Legislativ.

În sectorul de gaze naturale, dezavantajul cel mai mare la moment reprezintă dificultățile asociate de negocierea noului contract cu SAD Gazprom privind livrarea de gaz natural și incertitudinea legată de expirarea la 31 decembrie 2011 a contractului precedent și nesemnarea unui nou contract.

Conform declarațiilor premierului Vlad Filat, negocierile dintre SAD Gazprom, pe de o parte, și SA Moldovagaz și Guvernul Republicii Moldova, pe de altă parte, au intrat în impas ca rezultat al semnării în octombrie 2011 de către Republica Moldova a obligațiilor de implementare a Pachetului III Legislativ, contractul precedent fiind prelungit pentru încă trei luni.

⁷ Se referă în primul rând la generare din resurse de energie regenerabilă așa ca eoliană și solară

SCENARIILE DE DEZVOLTARE A SITUAȚIEI DIN SECTORUL ENERGETIC

Guvernul Republicii Moldova, prin semnarea Hotărârii Consiliului Ministerial al Comunității Energetice și asumarea obligațiilor de implementare a prevederilor Directivelor Pachetului III Energetic, și-a asumat, de fapt, responsabilitatea plenară pentru viitorul sectorului energetic și, de ce nu, al economiei naționale în general.

Deciziile luate la moment vor avea un impact pe termen mediu și lung, determinând strategia de dezvoltare a sectorului energetic pe viitor și indirect dezvoltarea țării pe principii europene.

În situația creată la moment, vom descrie scenariile posibile de dezvoltare a situației în dependență de deciziile luate de către Guvernul Republicii Moldova privind transpunerea prevederilor Directivelor UE în domeniul energetic.

SCENARIUL A

Moldova implementează opțiunea 1 privind separarea transportului de producere, furnizare și stocare – separarea proprietăților.

În sectorul energiei electrice mari schimbări nu putem prevedea deoarece nu există o companie dominantă integrată pe vertical, iar generarea, transportul și distribuția sunt reprezentate de companii separate, atât legal, cât și operațional, fiind prezent atât capitalul de stat (generare, transport și distribuție), cât și capitalul privat (distribuție). Schimbări majore pot surveni doar în cazul apariției de noi producători de energie, însă, pe termen scurt, asemenea evoluții nu se prevăd.

Totuși, pe termen mediu și lung, este posibilă apariția de producători noi de energie electrică pe bază de resurse energetice regenerabile, în special fiind vorba de cea eoliană.

Desigur, din punct de vedere a securității furnizării și a securității energetice, această opțiune va aduce doar beneficii. Însă din punct de vedere a costurilor asociate cu producerea și achiziționarea acestei energii pe piața internă, este prematur de a ne expune, pentru aceasta fiind necesară o analiză mai complexă care ar compara impactul asupra nivelului de securitate a furnizării cu necesarul de investiții pentru balansarea sistemului de transport și de distribuție și cu necesitatea de ajustare a tarifului pentru energia electrică pentru consumatorii finali.

Cît privește sectorul de gaze naturale, această opțiune ar presupune schimbări radicale în sectorul de gaze și anume, diminuarea rolului SA Moldovagaz (și implicit a SAD Gazprom), forțând această companie să accepte cerințele conform cărora trebuie să facă loc și pentru alți potențiali jucători. Această opțiune mai presupune că SA Moldovagaz și acționarul său majoritar SAD Gazprom vor trebui să decidă care activitate prezintă prioritate – furnizarea sau transportarea de gaze naturale.

Ambele activități prezintă interes strategic pentru SAD Gazprom. Or, controlul asupra furnizării (la moment există doar o singură sursă de furnizare) oferă posibilitatea de a influența situația din sectorul de gaze naturale, dar și a sectorului energetic și economiei în general (pînă în momentul apariției de noi furnizori care vor putea face concurență reală). Cât privește transportul de gaze naturale, SAD Gazprom a făcut publică dorința sa de a deține controlul asupra tuturor rețelelor de transport din fostele republici sovietice prin care se efectuează tranzitul de gaze naturale către țările UE. Exportul către aceste piețe constituie o sursă principală de venituri pentru SAD Gazprom; conform raportului financiar al acestei companii

pentru anul 2010, 60% din veniturile companiei au fost pe seama exporturilor destinate țărilor UE și Turciei⁸.

În cazul în care Guvernul Republicii Moldova va selecta opțiunea dată, SAD Gazprom va fi pus într-o situație dificilă de alegere între variantele descrise mai sus. În cazul dat, nu este exclus că pentru ca să convingă Guvernul Republicii Moldova să adopte alte opțiuni din Pachetul III Legislativ, SAD Gazprom va fi nevoit să vină cu contraoferte acceptabile și benefice pentru Republica Moldova.

Pentru a rezuma, avantajele acestei opțiuni sunt următoarele:

- demonopolizarea sectorului de gaze naturale;
- crearea condițiilor pentru atragerea investițiilor în sectorul de transport și în cel de distribuție prin apariția de noi jucători pe piață;
- eliminarea intereselor intrasectoriale dintre compania de transport și cele de distribuție;
- micșorarea nivelului de dependență a sectorului energetic față de furnizorul de gaze naturale SAD Gazprom.

Totuși, avantajele trebuie comparate cu dezavantajele pe care le implică Scenariul A, și anume:

- relații tensionate cu SAD Gazprom (cel puțin pe perioada negocierii noului contract de livrare a gazelor naturale) și o posibilă poziție mult mai intransigentă a SAD Gazprom față de problema datoriilor istorice ale SA Moldovagaz pentru gazele naturale livrate;
- necesitatea găsirii soluției privind problema dreptului de proprietate a SA Moldovagaz asupra sistemului de transport (în cazul în care SA Moldovagaz va decide să aleagă opțiunea de furnizare).

SCENARIUL B

Se acceptă opțiunea de Operator Independent de Sistem (OIS).

Ca și în cazul separării de proprietăți, schimbări în sectorul energiei electrice nu se prevăd. În schimb, în sectorul de gaze naturale situația poate fi schimbată și anume SA Moldovagaz poate să-și mențină dreptul de proprietate asupra rețelelor de transport, însă de operarea și gestionarea acestora se va ocupa o altă companie (cel mai probabil, o companie cu capital de stat) care va avea responsabilitatea de asigurare a tuturor condițiilor tehnice, operaționale și comerciale prevăzute pentru accesul liber la rețea a oricărui furnizor de gaze naturale.

Avantajele acestui scenariu rezidă în faptul că temerile SA Moldovagaz și acționarului său majoritar SAD Gazprom referitor la pierderea de proprietăți pe teritoriul Republicii Moldova și necesitatea de compensare a acestora nu vor mai putea fi utilizate în calitate de argumente în diferite discuții purtate de către Guvernul Republicii Moldova și SAD Gazprom (cum ar fi și negocierea noului contract de livrare a gazelor către Republica Moldova). De asemenea, un alt avantaj major constă în faptul că statul Republica Moldova poate să recapete controlul⁹ asupra activității de transport a gazelor naturale, o ramură strategică pentru orice țară.

⁸ <http://www.gazprom.ru/marketing/>

⁹ Controlul asupra operării transportului de gaze naturale se consideră unul strategic (ca și în cazul energiei electrice). Acest control a fost pierdut de către Republica Moldova odată cu crearea SA Moldovagaz.

Cît privește dezavantajele, aici se poate de menționat câteva aspecte de bază, cum ar fi:

- lipsa unui fundament clar necesar dezvoltării rețelei de transport, deoarece OSI nu va fi interesat direct în dezvoltarea rețelei, din considerentul că nu se află în proprietatea sa;
- poate să se repete situația din sistemul de distribuție, unde rețelele au fost construite din banii publici sau privați, se află în proprietatea administrațiilor publice locale sau centrale sau a diferitor asociații de proprietari și care sînt date în gestiune SA Moldovagaz; viitorul acestor rețele nu este decis pînă în prezent.

Boxa 1. Datoriile SA Moldovagaz pentru gazele naturale livrate de SAD Gazprom

Crearea și existența SA Moldovagaz în calitate de operator național pe piața de gaze naturale, este „asistată” de apariția unor datorii uriașe pentru consumul de gaze naturale, cele mai mari dintre acestea ținînd de partea stîngă a Nistrului.

Astfel, dacă în 1998 (anul creării SA „Moldovagaz”) datoriile totale ale Republicii Moldova pentru gazele naturale constituiau 500 mln USD, conform situației din decembrie, 2011, suma datoriilor SA Moldovagaz față de SAD Gazprom este de 3 150 mln USD, dintre care 350 mln USD reprezintă datoria malului drept a Nistrului iar 2800 mln USD datoria malului stîng al Nistrului¹.

Apariția și existența acestor datorii ridică multe întrebări la care, pe parcursul existenței SA Moldovagaz, s-a încercat să fie găsite răspunsuri, inclusiv de diferite comisii parlamentare. Astfel, comisia condusă de dl. V. Ciobanu la începutul anilor 2000 au efectuat investigații în baza cărora s-a adoptat o Hotărâre parlamentară și care menționa faptul că reorganizarea sectorului de gaze efectuată în 1998-1999 și situația din sector creată după această reorganizare poate fi descrisă ca „un domeniu al „delapidărilor și fraudelor masive, care au adus prejudicii enorme atât statului, cât și consumatorilor, au subminat securitatea energetică a țării”. Iar situația în domeniul aprovizionării cu gaze a Republicii Moldova, încasarea plăților de la consumatori și achitarea cu furnizorii este apreciată drept „dramatică și nebuloasă”.¹

La fel și comisia parlamentară creată în 2010 cu participarea deputatului Simion Furdui, care a deținut funcția de președinte a consiliului de administrație a SA Moldovagaz în perioada 2002-2003, a avut scopul de a clarifica motivele și căile de formare a datoriilor SA Moldovagaz pe parcursul existenței acestea, însă eforturile comisiei date nu s-au finalizat cu un rezultat palpabil.

Situația se complică și mai mult atunci când existența datoriilor de pe malul drept dar în special cele ce țin de malul stîng este folosită de către partea rusă ca o pârghie de șantaj atât pe plan politic, cât și în cazul soluționării unor întrebări pur economice, după cum ar părea la prima vedere. Aceasta din urmă se referă la procesul de negociere a contractelor de furnizare a gazelor naturale către Republica Moldova.

SCENARIUL C

Opțiunea Operatorului Independent de Transport (OIT)

Conform acestei opțiuni modificări urmează a fi întreprinse doar în sectorul de gaze naturale.

Avantajele acestei opțiuni includ următoarele la:

- actualul proprietar (în cazul dat, SA Moldovagaz) își păstrează dreptul de proprietate asupra rețelelor de transport, compania de transport fiind integrată pe verticală cu compania-mamă;
- nu sînt necesare modificări instituționale sau legale, păstrîndu-se compania care activează la moment (SRL Moldovatrangaz);
- dispar pretențiile SAD Gazprom față de Guvernul Republicii Moldova în cadrul negocierilor contractului nou de livrare a gazelor naturale, iar dreptul de proprietate rămîne la actualii proprietari;
- prezența aceleiași companii în calitate de proprietar și de gestionar al rețelelor de transport și interesele comerciale ale acestuia va motiva proprietarul să-și extindă rețeaua de transport cu condiția oferirii accesului și pentru alți furnizori.

Dezavantajul principal al acestei opțiuni constă în faptul că nu este clar cum se va asigura o independență reală a deciziilor luate de către compania-mamă privind planurile investiționale și comerciale privind întreprinderea de transport și cum se va asigura faptul că interesele comerciale ale celorlalte întreprinderi-surori nu va influența deciziile respective.

Printre adepții ideii respective au fost țările unde companiile de furnizare, transport și chiar distribuție sînt companii de interes național, care sînt direct interesate în asigurarea unui nivel înalt a securității furnizării de gaze naturale a țării date. Cazul Moldovei, însă, diferă principial, din considerentul prezenței unui singur furnizor – SA Moldovagaz, care indirect reprezintă interesele unei companii din afara Republicii Moldova – SAD Gazprom.

SCENARIUL D

Obținerea derogărilor de la prevederile Directivelor.

Articolul 49 al Directivei europene¹⁰ prevede situații similare cu cea din Moldova, unde sistemul de gaze nu are interconexiune cu una din țările-membre ale UE și există un furnizor dominant (care acoperă mai mult de 75% din piața respectivă). În asemenea cazuri, se pot face derogări de la prevederile articolelor 4, 9, 37 și/sau 38.

Țările-membre ale UE incluse în lista unde pot fi adoptate derogări de la art. 9 (separarea transportului de furnizare, producere și stocare) sînt Cipru, Malta și Luxemburg.

Republica Moldova, la fel, poate să se folosească de acest drept în cazul în care avantajele acestei opțiuni ar surclasa dezavantajele ei. Printre avantajele cele mai importante, menționăm următoarele:

- Lipsa necesității de introducere a noilor reguli pe piața de gaze naturale;
- Lipsa necesităților de reorganizare a companiilor din sistemul de gaze naturale;
- Lipsa oricărui motiv invocat de către SAD Gazprom în negocierea relațiilor cu Republica Moldova (noul contract de livrare, problema datoriilor istorice pentru gazul natural, etc.).

Totuși, avantajele date trebuie atent comparate cu dezavantajele mai mult decât evidente, și anume:

- menținerea status-quo-ului de pe piața de gaze naturale (monopol atât la furnizare și transport, cât și distribuție);

¹⁰

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:211:0094:0136:EN:PDF>

- păstrarea dependenței țării de interesele unui agent economic străin (SAD Gazprom);
- persistența riscului utilizării SAD Gazprom ca instrument pentru promovarea intereselor geopolitice ale Federației Ruse;
- lipsa marjei de manevră pentru Republica Moldova în procesele de negocieri cu SAD Gazprom;
- menținerea nivelului actual de dezvoltare a pieței de gaze naturale.

5. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Uniunea Europeană se află într-un proces continuu de dezvoltare a piețelor de energie și de gaze naturale, urmărind mai multe obiective concomitent. Adoptarea Pachetului III Legislativ Energetic în 2009 vine să completeze prevederile Directivelor din Pachetul II Legislativ din 2003 cu o ajustare a condițiilor de joc pe piață pentru obținerea următoarelor rezultate:

- creșterea nivelului de securitate a furnizării de energie și gaze naturale;
- lărgirea ariei de acoperire pentru prestarea de servicii de furnizare a energiei și gazelor naturale;
- oferirea de noi drepturi și posibilități consumatorilor;
- încurajarea de noi investiții în sectoarele de energie și gaze naturale;
- ridicarea nivelului de eficiență energetică atât pe partea de producere și transport cât și pe partea de consum;
- reducerea emisiilor gazelor cu efect de seră ș.a.

Republica Moldova, ca parte-semnatară a Tratatului Comunității Energetice, și-a declarat în cadrul ședinței Consiliului Ministerial al Comunității Energetice din 6 octombrie 2011 disponibilitatea și angajamentul de a transpune Directivelor Pachetului III Legislativ Energetic.

Implementarea regulilor de piață elaborate în cadrul UE va crea condiții propice pentru integrarea ulterioară a Republicii Moldova în piețele regionale energetice, beneficiind astfel de posibilitățile oferite de această integrare. În același timp, aceasta va duce la apropierea Republicii Moldova de standardele UE și, respectiv, va aduce o plus valoare la procesul de integrare europeană.

Deoarece în sectorul de energie electrică modificări esențiale nu sunt necesare de efectuat pentru a corespunde cerințelor Directivelor Pachetului III Legislativ Energetic, în recomandările noastre ne vom referi la sectorul de gaze naturale, sector unde anticipăm atât probleme, cât și oportunități legate de implementarea acestui pachet de legislație.

Se cunoaște faptul că la momentul de față Guvernul Republicii Moldova se află în proces de negociere cu SAD Gazprom privind semnarea noului contract de livrare a gazelor naturale, cât și poziția negativă din partea SAD Gazprom față de implementarea Pachetului III Legislativ de către Republica Moldova.

Luînd în considerație avantajele și dezavantajele celor trei opțiuni oferite de către Pachetul III Legislativ Energetic privind separarea transportării de furnizare și producere a gazelor naturale, realitățile create pe piața de gaze naturale din Republica Moldova și natura relațiilor dintre Republica Moldova și SAD Gazprom¹¹, propunem următoarele:

- a. În cazul sectorului de gaze naturale recomandăm implementarea opțiunii 1 pentru a putea beneficia de toate avantajele separării de facto a proprietăților și, respectiv, a intereselor companiilor din sector, astfel fiind asigurate condiții pentru o concurență adevărată pe piață.
- b. În dependență de ofertele parvenite din partea SAD Gazprom privind relațiile pe termen mediu și lung în ceea ce privește livrările de gaze naturale pentru

¹¹ Problemele ce țin de datoria istorică pentru gazele naturale în sumă de aproximativ 3 mlrd USD cât și problemele de ordin legal privind drepturile de proprietate a SAD Gazprom în Republica Moldova

Republica Moldova și a planurilor de investiții pe teritoriul țării pentru asigurarea securității furnizării de gaze naturale, se poate de adoptat opțiunea 2 – Operator Independent de Sistem.

Derogările de la cerințele privind separarea transportului de furnizare și producere vor genera o atitudine negativă din partea structurilor UE și va consolida poziția SAD Gazprom prin intermediul SA Moldovagaz, prioritățile Republicii Moldova fiind lăsate la discreția unui agent economic din Federația Rusă. Aceasta este principalul motiv pentru care nu recomandăm aplicarea acestei opțiuni.

SURSE DE INFORMAȚIE

1. http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/legislation/legislation_en.htm
2. <http://www.gazprom.ru/>
3. <http://www.moldovagaz.md/>
4. ,Does the impact assessment on the “Third Package” provide the correct economic forecast for the liberalization of the EU energy market?’, Jacopo Torriti, European University Institute
5. ,Liberalising the EU energy market’, EurActiv, 2009
6. ,Implementation of the Third Package of EU Energy Legislation in Northern Ireland, Regulatory Impact Assessment’, Minister of Enterprise, Trade and Investment, UK, 21 March, 2011
7. Annual Report on Electricity and Gaz Market of the Republic of Lithuania to the European Commission, National Control Commission for Pricing and Energy, Lithuania, 2010
8. CEER Annual Report, 2011
9. Implementation of the EU Third Internal Energy Package, Government Response, Department for Energy and Climate Change, January 2010